

II

(Vorbereidende besluiten)

COMMISSIE

Voorstel voor een besluit van de Raad betreffende algemene richtsnoeren voor de financiële en technische samenwerking met de ontwikkelingslanden van Latijns-Amerika en Azië voor de periode 1991-1995

*COM(90) 654 def.**(Door de Commissie ingediend op 20 december 1990)**(91/C 37/03)*

DE RAAD VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Artikel 2

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap,

Gelet op Verordening (EEG) nr. 442/81 van de Raad, inzonderheid op artikel 9, lid 2,

Gezien het voorstel van de Commissie,

Gezien het advies van het Europese Parlement,

Overwegende dat de algemene richtsnoeren voor de financiële en technische hulp ten behoeve van de ontwikkelingslanden van Latijns-Amerika en Azië voor 1991, in een vijftienperspectief, dienen te worden vastgesteld om de nodige samenhang van de maatregelen van de Gemeenschap op dit gebied te bewerkstelligen,

BESLUIT:

*Artikel 1***Achtergrond**

De samenwerking van de Gemeenschap met de ontwikkelingslanden van Latijns-Amerika en Azië verloopt hoofdzakelijk volgens twee hoofdlijnen, namelijk ontwikkelingshulp en economische samenwerking, als aanvulling op de handelsbetrekkingen en de politieke dialoog.

De in 1976 ingevoerde financiële en technische samenwerking is één van de voornaamste instrumenten van de ontwikkelingshulp, die voorts voedselhulp, het instrument voor de stabilisering van de exportopbrengsten, de mogelijkheden tot medefinanciering van acties van Europese NGO's en verschillende vormen van noodhulp en humanitaire hulp omvat. Deze verschillende vormen van ontwikkelingshulp dienen te worden gecoördineerd en zo nodig geïntegreerd.

Doelstellingen

Over het algemeen beantwoordt de ontwikkelingshulp aan het gevoel dat de Gemeenschap solidair dient te zijn met de ontwikkelingslanden van Latijns-Amerika en Azië, die met enorme problemen te kampen hebben (bevolkingsaanwas, armoede op grote schaal, financiën en milieu), voor de oplossing waarvan zij zelf niet alle nodige middelen en kennis kunnen vrijmaken.

Een van de vele instrumenten hierbij is de financiële en technische samenwerking. Deze is gericht op een overschriden van financiële middelen en kennis voor welomschreven acties (projecten en programma's van diverse aard) om bij te dragen tot de oplossing van algemene of sectoriële problemen of tot de verwezenlijking van modelprojecten aan de hand waarvan nieuwe strategieën kunnen worden ontwikkeld.

Gezien de enorme behoeften van de ontwikkelingslanden van Latijns-Amerika en Azië en de kwaliteit van de hulp die door middel van de financiële en technische samenwerking kan worden gemobiliseerd, is deze voornamelijk gericht op de verbetering van de levensomstandigheden van de meest behoeftige lagen van de bevolking in de betrokken landen en fungeert zij als gangmaker of katalysator in die sectoren waarvoor binnenlandse middelen of hulp van buitenaf moeilijk te vinden zijn, maar die van strategisch belang zijn hetzij voor de evenwichtige ontwikkeling van de ontwikkelingslanden, hetzij voor de internationale gemeenschap in haar geheel.

*Artikel 3***In aanmerking komende landen**

1. Alle ontwikkelingslanden van Latijns-Amerika en Azië, met uitzondering van die welke tot de ACS-groep behoren of die onder het Middellandse-Zeebeleid van de Gemeenschap vallen, komen in beginsel voor de financiële en technische hulp in aanmerking.

Uit de aard der zaak is zij nochtans in de eerste plaats bedoeld om de inspanningen van de armste of minstbegunstigde landen te ondersteunen.

Zij wordt in nauwomschreven gevallen tot andere landen in de twee regio's uitgebreid om hulp te bieden bij onvoorziene gebeurtenissen of wanneer de tussenkomst van de Gemeenschap op korte of lange termijn de aanzet kan geven tot belangrijkere acties of tot een nieuw beleid ten behoeve van bijzonder kansarme bevolkingsgroepen of sectoren die op regionaal of mondiaal vlak essentieel zijn maar die bij de toewijzing van de binnenlandse middelen geen duidelijke prioriteit krijgen. Het gaat hierbij voornamelijk om de volgende aspecten:

- rampen,
- regionale samenwerking,
- versterking van de instellingen,
- milieu en drugs.

2. De hulp van de Gemeenschap heeft een ontwikkeling ten doel waarbij de mens centraal staat, wat de eerbiediging en de bevordering van het geheel der mensenrechten inhoudt. Bij het toekennen van middelen wordt rekening gehouden met inspanningen om deze rechten uit te breiden of meer effect te verlenen.

De enige voorwaarde echter waaraan acties moeten voldoen die rechtstreeks hulp bieden aan bevolkingsgroepen die met ernstige ontwikkelingsproblemen te kampen hebben is dat zij de garantie bieden dat de doelgroepen daadwerkelijk en ongehinderd worden bereikt.

Artikel 4

Belangrijkste actiegebieden

1. De financiële en technische samenwerking blijft nog steeds in de eerste plaats op de plattelandsector gericht, omdat de meerderheid van de bevolking van de ontwikkelingslanden in Latijns-Amerika en Azië tot deze sector behoort, omdat hier de meest kansarme groepen van de bevolking worden aangetroffen en omdat de Gemeenschap over een aanzienlijke ervaring op dit gebied beschikt.

Alle subsectoren worden in aanmerking genomen al naar gelang van de toestand en de prioriteiten in elk land: akkerbouw, visserij, veehouderij, landbouwkrediet, infrastructuur voor productie en diensten, opleiding, enz.

Een betere veiligstelling van de voedselvoorziening zal van het allergrootste belang blijven.

De problemen van de kleine steden die een plattelandsgedebied verzorgen worden hierbij ook in aanmerking genomen.

De Gemeenschap gaat onverminderd voort steun te verlenen aan het internationale landbouwonderzoek, maar er zal ook worden gelet op de behoeften aan landbouwonderzoek op nationaal en regionaal niveau, met name in verband met de behoeften van de kleine producenten.

De drugsbestrijding verdient bijzondere aandacht bij de samenwerking met de landen van Latijns-Amerika en Azië, waar de voornaamste productiegebieden van drugs voorkomen.

In het kader van de acties ten behoeve van de plattelandsector, wordt bijzonder veel aandacht besteed aan de omschakeling op andere gewassen wanneer dit op grond van normale economische criteria gerechtvaardigd is. In andere gevallen zal dit slechts gebeuren wanneer aanvullende kredieten in het kader van een ander beleid van de Gemeenschap of van andere donors beschikbaar zijn.

2. Het milieu en de natuurlijke hulpbronnen vormen een nieuwe prioriteit bij de financiële en technische samenwerking.

Enerzijds wordt bij het vaststellen en evalueren van elk project of programma gestreefd naar zo gunstig mogelijke milieueffecten en wordt, met name in de plattelandsector, de voorkeur gegeven, wanneer er meer dan een keuzemogelijkheid bestaat, aan milieubescherpende projecten zoals bij voorbeeld het beheer van rivierbekkens, „sociale” herbebossing, enz.

Anderzijds wordt een deel van de totale middelen voor de financiële en technische samenwerking gereserveerd voor specifieke milieubeschermingsprojecten (zoals de bescherming van de tropische wouden). Omdat dergelijke projecten pas op zeer lange termijn resultaten opleveren, wordt hieraan door de Regeringen van de betrokken ontwikkelingslanden niet altijd een hoge prioriteit gegeven. Uit deze speciale reserve, die minimaal 10 % bedraagt en eventueel verhoogd kan worden in het kader van de jaarlijkse begrotingsprocedure, worden projecten en programma's gefinancierd:

- voor de bewustmaking en vorming van de bevolking, voor de opleiding van kaderpersoneel en technici en voor de versterking van de milieustructuren van de ontwikkelingslanden in Latijns-Amerika en Azië;
- voor het maken van haalbaarheidsstudies en het uitvoeren van modelprojecten.

3. De regionale samenwerking tussen de ontwikkelingslanden blijft voorrang behouden bij de financiële en technische samenwerking gezien het objectieve belang ervan en de ervaring van de Gemeenschap ter zake.

Vier richtingen dienen overwogen te worden:

- de milieusamenwerking,
- de ontwikkeling van de interregionale handel,
- de versterking van de regionale instellingen,
- communicatie, vooral wat netwerken en diensten betreft.

4. Het structurele aspect van de ontwikkeling is een nieuwe prioriteit waarmee bij de financiële en technische samenwerking rekening moet worden gehouden.

Hoewel de eigenlijke structurele aanpassing problemen met zich brengt die over het algemeen buiten het bereik van de hulp van de Gemeenschap aan de ontwikkelingslanden van Latijns-Amerika en Azië vallen, mogen de macro-economische en sectoriële problemen bij de vaststelling en selectie van acties niet uit het oog worden verloren.

Voorts zal er stelselmatig op worden toegezien dat projecten en acties die de Gemeenschap financiert passen in een sectorieel beleid dat hun kansen op slagen bevordert (bij voorbeeld producentenprijzen, spaar- en landbouwkredietbeleid, enz.). In gevallen die zich daartoe lenen wordt steun verleend voor de verbetering van dit beleid, hetzij in het kader van grotere projecten, hetzij op autonome wijze.

Ten slotte kunnen bepaalde acties worden overwogen met structurele doeleinden op het niveau van een gehele sector, een bepaalde landstreek of een groep landen. In die gevallen worden de bevoegde internationale instellingen en bilaterale donors geraadpleegd.

5. Steun bij herstel en wederopbouw na rampen en bij de voorkoming van rampen is ook onontbeerlijk, want hiermede wordt een bevolking die in ernstige moeilijkheden verkeert op verder gaande wijze geholpen dan alleen met noodhulp en dringende voedselhulp.

Aan deze vorm van hulp wordt ongeveer 10 % van de middelen over de gehele periode toegekend, met de mogelijkheid dat deze grens in een bepaald jaar wordt overschreden.

Deze acties kunnen op alle sectoren betrekking hebben naar gelang van de behoeften. Naast projecten voor wederopbouw, herstel of ter voorkoming van rampen dienen eveneens methoden te worden ontwikkeld om met name in geval van ernstige natuurrampen sneller te kunnen optreden door middel van programma's voor rechtstreekse hulp aan de bevolking of financiële overdrachten aan overheidsinstanties.

6. De mens als factor binnen het ontwikkelingsproces is een belangrijk gegeven met talrijke facetten, waarmee op alle terreinen rekening moet worden gehouden: het is immers de mens zelf die de reden van bestaan van deze samenwerking vormt.

Bij de bepaling en uitvoering van de verschillende acties wordt derhalve steeds bijzondere aandacht aan de hieronder genoemde aspecten geschonken. Anderzijds zijn er ook projecten die specifiek op deze aspecten zijn gericht.

Vrouwen spelen een grote rol in het ontwikkelingsproces. Niet alleen moet ervoor worden gezorgd dat de projecten en programma's geen veranderingen teweeg brengen die in hun nadeel zijn, maar door middel van specifieke maatregelen, of zelfs projecten en programma's, dient ook hun actieve deelname, op voet van gelijkheid, aan het productieproces, sociale activiteiten en de besluitvorming te worden gestimuleerd (¹).

Het probleem van de autochtone etnische minderheden verdient bijzondere aandacht, des te meer omdat dezen vaak tot het meest kansarme deel van de bevolking behoren. In het bijzonder dient erop te worden toegezien dat hun cultuur en sociale organisatie worden geëerbiedigd.

De Gemeenschap kan niet voorbijgaan aan het bevolkingsprobleem dat in tal van ontwikkelingslanden een belangrijk vraagstuk is. Met financiële en menselijke middelen dienen acties te worden ondersteund waar de betrokken bevolking zelf achter staat.

De Gemeenschap kan ook steun verlenen, ter verbetering van de levensomstandigheden in de grote steden, met een voorbereidend of demonstratiekarakter die is gericht op:

- de overdracht van kennis om de problemen van de grote stad te kunnen aanpakken,
- het opzetten en uitvoeren van modelprojecten in de informele sector en met name de ontwikkeling van kleine bedrijven.

Het element opleiding dient steeds aanwezig te zijn in alle acties die de Gemeenschap steunt. Het gaat dan niet alleen om hogere scholing, maar ook om de opleiding van de betrokken bevolking.

(¹) Conclusies van de Raad van 29 mei 1990.

Voorts kunnen telkens wanneer dit nodig blijkt specifieke opleidingsacties worden ondersteund in alle sectoren die volgens deze richtsnoeren in aanmerking komen.

Steeds moet voorlichting worden gegeven bij de acties die de Gemeenschap ondersteunt. Hierbij kan, zo dit gerechtvaardigd lijkt, van nieuwe technologieën gebruik wordt gemaakt.

Artikel 5

1. Begunstigden en partners

Aangezien de mens bij de hulpacties centraal staat, is de bevolking van de ontwikkelingslanden de directe of indirecte eindbegunstigde van elke actie.

Er dient een zo ruim mogelijke omschrijving te worden gegeven van de partners (en intermediaire begunstigden) in het proces van financiële en technische samenwerking. Naast landen en gebieden kunnen ook gedecentraliseerde overheidsinstellingen, plaatselijke of traditionele gemeenschappen, instellingen en particuliere ondernemers en niet-gouvernementele organisaties deelnemen.

In het kader van een noodzakelijke coördinatie met de overheidsinstanties van de landen vindt de selectie van de partners plaats aan de hand van criteria zoals doelmatig optreden, kwalificatie en specifieke ervaring; per geval zal worden bekeken of de hulp via de overheidssector wordt verstrekt.

2. De ontwikkeling van een land kan slechts het resultaat zijn van de eigen inspanningen van de bevolking en de door haar gekozen autoriteiten, afhankelijk van de sociale waarden en de cultuur van elk volk.

Solidariteit van buitenaf kan niet meer dan het proces versnellen door het reiken van aanvullende financiële middelen en van kennis die in het binnenland niet aanwezig is, noch op technisch noch op organisatorisch niveau.

Het samenwerkingsbeleid van de Gemeenschap komt in steeds nauwer overleg met de ontwikkelingslanden in Latijns-Amerika en Azië tot stand, waarbij alle gemeenschappelijke problemen van politieke en economische aard op zowel internationaal, regionaal als bilateraal niveau aan de orde komen.

Bij dit overleg worden de prioriteiten vastgesteld voor de financiële en technische samenwerking met de Gemeenschap. Daarbij gaat het niet slechts om het omschrijven van bepaalde acties, maar ook om het algemene beleid dat hierop van invloed kan zijn en de uitvoering ervan.

Aan de hand van de meerjarige vooruitzichten voor de samenwerking met de ontwikkelingslanden in Latijns-Amerika en Azië wordt zoveel mogelijk per doelstelling een meerjarenprogramma opgezet per land en eventueel per gebied.

Doel van deze indicatieve en informele programmering is om de uitwerking van de hulp van de Gemeenschap op het algemene beleid van de landen groter te maken.

Hierbij wordt rekening gehouden met een mogelijke inbreng van andere communautaire samenwerkingsinstrumenten zoals met name de voedselhulp en de economische samenwerking.

De middelen worden aan de verschillende begunstigde landen en gebieden toegekend naar gelang van:

- het inkomensniveau en de ontwikkelingsbehoeften van de verschillende landen;
- de intrinsieke waarde van de ontwikkelingsacties en hun bijdrage aan een gezond en realistisch macro-economisch beleid en aan de behoeften van de armste bevolkingsgroepen;
- de mogelijkheid de belangstelling van het land te wekken en/of aanvullende middelen voor bepaalde sectoren vrij te maken.

3. Vormen van overdracht, projecten en programma's

De hulp wordt daadwerkelijk aan projecten en programma's toegekend, met inbegrip van, wanneer dit nuttig blijkt, geïntegreerde projecten en sectoriële programma's met snelle uitbetaling.

Deze laatste categorie acties omvat maatregelen ter ondersteuning van programma's voor economische hervorming wanneer de omstandigheden dit wettigen, maar ook andere acties met een structureel doel op sectoriële of regionale basis binnen een ontwikkelingsland.

De hulp wordt in de vorm van schenkingen toegekend, gezien het feit dat de ontwikkelingslanden steeds meer moeite hebben hun schulden terug te betalen en gezien de sociale oriëntatie van de financiële en technische samenwerking.

Het kan echter dienstig blijken passende mechanismen op te zetten om de schenking aan het land (of aan een gebied of een gemeenschap) aan voorwaarden voor terugbetaling door individuele begunstigden te verbinden, met name wanneer met de actie winstgevendende projecten of kleine bedrijven worden ondersteund.

Ter bevordering van de rol van de communautaire hulp kunnen echter, wanneer de nodige waarborgen aanwezig zijn, voorschotten worden verleend in plaatselijke valuta voor klassieke projecten voor de levering van ingevoerde producten (of door andere methoden) ten einde tegenwaardefondsen te vormen (die op inflatievrije rekeningen worden gezet) die de directie van de projecten ter beschikking staan.

Elke individuele actie (project of programma) wordt vanuit technisch en economisch standpunt onderzocht. Aan de hand van dit onderzoek worden de doelstellingen duidelijk en becijferd weergegeven, waardoor het later gemakkelijker zal zijn de resultaten te evalueren.

Er dient voor te worden gezorgd dat de betrokken bevolking niet alleen aan de uitvoering van de acties deelneemt, maar daar reeds vanaf de opzet bij betrokken is. Een deel van de middelen (niet meer dan 3 % van de totale middelen voor de financiële en technische samenwerking met de ontwikkelingslanden in Latijns-Amerika en Azië) kan worden besteed aan studiekosten, het aantrekken van deskundigen op korte en lange termijn en ander hulppersoneel om de begunstigden en de Commissie te helpen bij het bepalen van het algemene beleid, het vastleggen en uitwerken van projecten, de controle op de uitvoering en de evaluatie tijdens of na de uitvoering, voor zover deze evaluatie geen onderdeel van de afzonderlijke projecten of programma's vormt.

4. Coördinatie en integratie van de hulp

Een groter synergisme kan worden verkregen door een doelmatige integratie van alle samenwerkingsinstrumenten van de Gemeenschap. Dit doel wordt niet alleen nagestreefd bij de globale planning van de samenwerking per land (zoals in lid 2 omschreven), maar ook bij de opstelling van elk project of programma.

De integratie van de instrumenten heeft vooral betrekking op de voedselhulp en Stabex, maar zij kan, wanneer dit technisch gerechtvaardigd is, worden uitgebreid tot de humanitaire hulp en de economische samenwerking.

Het is eveneens dienstig een zo goed mogelijk gebruik te maken van de ervaring die de Europese NGO's hebben opgedaan, met name bij de talrijke projecten waarvoor de Gemeenschap bijgedragen heeft aan de financiering.

Door coördinatie met andere hulp kan de doelmatigheid van de acties worden opgevoerd. Hierdoor kan een kritieke massa middelen worden vrijgemaakt en het maximum worden gehaald uit de bijzondere voordelen van elke vorm van hulp.

Er moet dus meer coördinatie komen, met name met de bilaterale hulp van de Lid-Staten, waardoor bovendien de Europese aanwezigheid meer benadrukt wordt.

Medefinanciering is de nauwste vorm van coördinatie en verdient derhalve bijzondere aandacht. Voorkomen moet echter worden dat het besluitvormingsproces en de uitvoering te zwaar en te langzaam worden als gevolg van het grote aantal besluitvormers en de verschillende regels waaraan zij moeten gehoorzamen.

Artikel 6

Bijzondere punten per regio

De hulp wordt op de behoeften en prioriteiten van elk land en gebied afgestemd.

Voorts wordt rekening gehouden met de specificiteit van de betrekkingen van de Gemeenschap met elk van de gebieden in Latijns-Amerika en Azië.

Door het grote aantal minst ontwikkelde landen (MOL's) in Azië en de hoge bevolkingscijfers aldaar wordt de hulp van de Gemeenschap geconcentreerd op die landen die een betrekkelijk laag ontwikkelingsniveau hebben.

Wat de plattelandsontwikkeling betreft is de hulp van de Gemeenschap met name gericht op een overdracht van technologie en een verhoging van de produktieve investeringen. Voor rurale gebieden zijn ook de bevolkingspolitiek en de infrastructuur voor de communicatie, de telecommunicatie en de energieproductie van belang.

Er wordt rekening gehouden met de grote verscheidenheid aan culturen en ontwikkelingsvoorwaarden in Azië om ervoor te zorgen dat de hulp van de Gemeenschap aan de behoeften van de verschillende landen van dit werelddeel is aangepast.

Bij de milieubescherming zijn de volgende drie punten van het grootste belang: de bescherming van de tropische regenwouden (met name in Zuidoost-Azië), de strijd tegen de ontbossing als gevolg van de bevolkingsdruk (vooral op de hellingen van de Himalaya) en ten slotte de beperking van de negatieve gevolgen van de industrialisering in de bewoonde gebieden.

De evolutie op het Indochinese schiereiland wekt goede hoop wat betreft de eerbiediging van de rechten van de mens. Na de politieke koerswijziging worden nu op internationaal vlak pogingen in het werk gesteld om de economie zo snel mogelijk te herstellen en de vluchtelingen en ontheemden naar huis te doen terugkeren. De Gemeenschap dient deze pogingen te ondersteunen.

Nieuwe ontwikkelingen in de regionale samenwerking zijn te verwachten in de ASEAN-landen, waar de Gemeenschap van oudsher steun verleent, in Zuid-Azië (SARCC), waar een actievere economische samenwerking gewenst is, alsook in Indochina.

Bij het vaststellen van de ontwikkelingsdrempel van de Latijnsamerikaanse landen die voor de hulp van de Gemeenschap in aanmerking komen, wordt rekening gehouden met de algemene toestand van de landen in dit gebied die relatief meer ontwikkeld zijn.

Gezien de grote verschillen tussen de rijke en de arme bevolking in de meeste Latijnsamerikaanse landen zal de hulp van de Gemeenschap vooral gericht zijn op de armste bevolkingsgroepen.

In verband hiermede ligt de nadruk op de produktie van basislevensmiddelen, op ondersteuning van de nationale maatregelen voor landbouwhervorming en op programma's die de basisgemeenschappen en met name de inheemse gemeenschappen in staat stellen hun ontwikkeling in eigen handen te nemen.

Speciale steun gaat naar de landen in het gebied die ijveren voor regionale of subregionale integratie.

Hierbij wordt met name gedacht aan Midden-Amerika, in overeenstemming met de toezeggingen die de Gemeenschap in dit verband heeft gedaan en die tijdens de Ministersconferentie van 1990 te Dublin (San José VI) werden herhaald.

Enkele nieuwe doelstellingen van de communautaire hulp zijn voor dit werelddeel van bijzonder belang:

- drugs spelen een belangrijke rol in de economie van enkele landen in het gebied. De Gemeenschap moet een, al was het maar een kleine, bijdrage kunnen leveren tot de oplossing van dit probleem. De Gemeenschap dient met een eerste gecoördineerd antwoord te reageren op de inspanningen van Colombia en de andere landen van het Andes-Pact;
- steun voor de ontwikkeling van kleine bedrijven in de steden is voor Latijns-Amerika van bijzonder belang, ook voor de landen die relatief meer ontwikkeld zijn;

— het milieu, en met name de bescherming van het tropische regenwoud, is niet alleen een noodzaak voor de landen in het gebied maar ook voor de mensheid in haar geheel, mede in verband met het feit dat veel nuttige plantesoorten uit dit gebied afkomstig zijn;

— de versterking van de deskundigheid van de Latijnsamerikaanse instellingen met name op het gebied van macro-economisch beleid, wetenschap en technologie.

Artikel 7

Evaluatie en verslaggeving

Middelen en doelstellingen kunnen aan een veranderende realiteit worden aangepast door een regelmatige evaluatie, zowel tijdens als na de uitvoering van acties. Deze evaluatie houdt onder meer een kosten/batenanalyse in overeenkomstig artikel 2 van het Financieel Reglement.

De evaluatie tijdens de uitvoering die reeds voor alle communautaire acties geldt, wordt gehandhaafd en gestandaardiseerd, terwijl de evaluatie na de uitvoering uitgebreid en gestructureerd wordt.

Parlement en Raad ontvangen regelmatig verslagen over de financiële en technische samenwerking en ook worden regelmatig berichten gepubliceerd voor het grote publiek ten einde ervoor te zorgen dat het beheer van deze samenwerking zo transparant mogelijk is.

Aan het eind van ieder begrotingsjaar worden jaarverslagen opgesteld die een overzicht geven van de resultaten (aangegane verbintenissen en uitbetalingen) en van de projecten en programma's die in de loop van het jaar zijn vastgesteld.

Meer uitgebreide verslagen met de resultaten van de evaluaties verschijnen halverwege de vijfjaarlijkse periode 1991-1995 en na afloop daarvan. Aan de hand hiervan moet het mogelijk zijn niet alleen een oordeel te geven over de uitvoering van de acties, maar ook over de wenselijkheid de oriëntaties van de hulp te handhaven of te wijzigen.